

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 02918

MAYN DRANG

Rubin Schtrubel

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

ראובן שטרובעל

ארויסגעגעבן פון

שפרה שטרובעל ביים זשורנאל „אויפסניי“

תשנ"א — ניו יארק — 1961

“MY DRANG”

POEMS

BY RUBIN SCHTRUBEL

דוד ראפאפארט
שלמה גרינשפאן
שפרה שטרובעל

אריינפיר ווארט
ביאגראפישע שטריכען
שערבלאט און אילוסטראציעס

ISSUED BY:

SCHYFRA SCHTRUBEL
1276 GRAND AVE.
BRONX 56, N. Y.

ראובן שמרובעל ע"ה

1913 — 1958

דער נאך-נישט צעפענטער קנאָספּ

אַן אויסגעוואַרצלט יונג ביימל פון יידיש-פוילישן וואַלד, פאַרוויסט, צעריסן און צעשלאָגן פון אַנטמענטשטע מערדער, איז ראובן שטרויבעל געקומען אויף די קאַלטע שטיינערנע ניו יאָרקישע גאַסן חלומן דאָס ליד.

אין אים איז געווען דער דראַנג ארויסצוווינגן זיינע ליידן, זיינע פיינען, זיינע פארברענטע, פאַרפייניקטע יוגנט, וואָס ער צוזאַמען מיט יידישן פאַלק האָבן געליטן אין די בלוט און שטורם אַרגיעס פונעם צוואַנציקסטן יאָרהונדערט.

זיין דראַנג צום ליד איז געווען זיין לעבנעס-געראַנגל, און געראַנגעלט מיטן ליד האָט ער זיך פאַר אַ זין, ציל און אַנהאַלט אין זיין טראַגיש מיסטעריעז לעבען.

פון יענער זייט האָט ער מיט זיך געברענגט אַן אויסגע-פאַטשטן געמיט און אַ צובראָכענעם קראַנקן קערפער און דעם פייערדיקן גלי אין האַרצן פון וואָס פּאַעזיע ווערט געשאַפּען. פאַר זיינע איבערלעבונגן האָט ער געזוכט געשטאַלטונג אינעם פּערז פונעם ליד.

באַקענעדיק זיך הי מיט דער מאַדערנער יידישער פּאַעזיע — און ער האָט פיל געלייענט און געלערנט — האָט ער זיינע ערשטע פּרוּאוּז אָפּט איבערגעשריבן, וואַריאירט, געשליפּן און געיעטעט דאָס וואָרט — אינעם דראַנג און געראַנגל צו שלימותדיקייט.

אין דער וועלט פון פּאַעזיע באַווייזן זיך גרויסע דיכטער מיט זייער ערשטע אַנהייבן, אַנדערע דאַרפן צייט און פּערספּעק-טיווע אויסצובריען און אויסצושעפּן דאָס ליד.

ראובן שטרויבעל האָט באַלאַנגט צו דער צווייטער שיטה, אדרבא, ליענט זיינע אַנגעוואַרפענע שורות פון נישט פאַרענ-דיקטע לידער וואָס ער האָט געשריבען אין די לעצטע טעג פון זיין יונג אויסגעלאַשן לעבן.

פונקט ווי זיין לעבן אזוי איז זיך ליד — א נאך־נישט צע־
עפענטער קנאָספּ.

די לידער זיינען דאָ געדרוקט אזוי ווי דער יונג־זוועק־
געגאנגענער דיכטער האָט זיי געשריבן.

דאָס קליינע ביכעלע דערשיינט אויפן פאַרלאַנג פון דער
טרייער און איבערגעגעבענער אלמנה זיינער שפרה — אגב,
א זייער באַגאַבטע קינסטלערין — וואָס האָט אויך געמאַלן די
אילוסטראַציעס און שער־בלאַט צום בוך, און אַ דאַנק דער מיט־
הילף פון מר. און מרס שמואל און אסתר וואַנדערסמאַן, די סימפּאַ־
טישע און פאַרשטענדיקע שוועסטער און שוואַגער פונעם דיכטער.

דער יונגער שריפטשטעלער שלמה גרינשפאַן — ראובן
שטרובעלס אַ געטאָ חבר און אויך פון די ניו יאָרקישע ליטע־
ראַרישע קרייזן — האָט פיל מיטגעהאַלפן מיט ראַט און טאַט,
אַז דאָס ביכעלע פון אַן אויסגעלאַשענעם יונגן קאַלעגע זאָל
דערזען דאָס ליכט פון טאַג.

ביים לעבן האָט ראובן שטרויבעל געחלוּם'ט פון אַרויסגעבן
אַ זאַמלונג פון זיינע לידער. ער האָט זיך אַפילו וועגן דעם פאַר־
בונדן מיט קאַלעגן שרייבערס אין אַרגענטינע, אָבער ס'נישט
באַשערט געווען זיין גורל דאָס צו דערלעבן.

זאָל „מיין דראַנג“ בלייבן אַלס אַנדענק פון דיין טראַגיש יונג
לעבן מיין טייערער קאַלעגע און חבר ראובן שטרובעל: — דיין
חלום — דיין ליד!

דור ראַפּאַפּאַרט

יאַנואַר 1961

באַשערטקייט

כ'שטעך מיין אייטערדיקן בלאַטער אויף,
ווער גאָך ווי איך פילט דעם טיפן וויי
אינמיטן פון מיין לעבנסראַד-געלויף
דורך פיין און שטומען אויסגעשריי...

אַ בלינדער כ'שלייך ביי שאַטנדיקע ווענט,
וואו אומבאַוואוסטע בענקשאַפט ציט —
כ'גלויב דורך מיינע זעענדיקע הענט
וועל איך אַרויסקומען אין דער מיט...

און זינגען וועגן מיין גרויזאַמען שיקזאַל,
אַנדערש האַט מיין לעבן קיין שום ווערט;
ווי אַ שפּרינגפּעדער צוריק צו דיר איך פאַל
ס'אַפילו שטאַרבנדיק צו זינגען מיר באַשערט...

די לעצטע פיר שורות פון דעם ליד זיינען אויסגעקריצט אויף
דער מצבה פונעם דיכטער, וואָס האָט געפונען זיין רו אויף דעם בית
דוד בית עלמין אין ניו דזשורזי פון די בענדין-סאָסנאָוויצער לאַנד-
מאַנשאַפט.

ראובן שטרובעל איז געשטאָרבן אין ניו יאָרק דעם 26טן אָק-
טאָבער 1968 — כ"ד, תשרי תש"ט, — אין עלטער פון 45 יאָר.

פון רחבותדיקן שניט

כימוז איך זאָגן דעם פולן אמת
מיין וואָרט, מיין ליד מיך בריט און בריט
כיטראָג אין האַרצן זריעה עמערס
פון מיין לעבנס יוגנט — צווייט.

כישטיי האַפנונגפול און בעט
אין גערעטעניש אין בליט,
זו ברויט זאָל רייפן צו דער זעט
פון רחבותדיקן שניט...

ווינטן

אַ בייזער ראָד
דאָ און דאָרט
געצאָפלט האָט
אין קאָראָהאָד

ווי געביסן, זיך געריסן
ווי געשיכורט און געהוליעט
און ברוטאָל זיך געקלאָריעט
אין געיעג.

איבער וועגן, איבער בריקן
אַלץ דורכגעזעצט.
און געצאָפלט און געוואיעט
אַן אַ סוף און אַן אַן אַן עק.

מיין דראנג

פון אייביקייט אָן, שטערט מיר מיין רח, ער וועקט און רעגט מיין גייסט;
צי איז דאָס אַ שונא, וואָס לייד זאָגט מיר צו,
צי אפשר אַ פריינד גאַר. ווער ווייסט? ...

ער לאַקט מיט הבטחות — כ'ועל באַקומען אַ סך;
נאָר ווער ווייסט, — וועט ער האַלטען זיין וואָרט?
דערווייל איז דער תיקון אַ פאַרהוילענע זאָך,
וואָס כ'האַלט אין איין זוכן פון אָרט צו אָרט.

בילדט זיך אַזוי זיין דערקענונג צו מיר
כאַטש גיי מיטן גוף אויף די גלייכע ווענט;
ווען אונטער מיר פלאַמען־געברויז אָן אַ שיעור —
איך הענג איבער זיי און ווער ניט פאַרברענט ...

און פאַרט איך שמייכל זיך הכנעהדיק אים איין.
און שענק אים אַ ליבלעכן וואונק.
נאָר אַז באַקומען, כ'ועל צעשטערן אים אויף שטיין
און ווייזן אין שפאַט אַ לאַכיקע צונג ...

טאג ביי טאג

כ'טראָג קיין באַרד און פאות,
קיין תהילים נישט איך זאָג;
דאָך טיף אין מיר ברענט
דער אמת טאָג ביי טאָג...

פון אויג מיינס רינט קיין טרער,
פון ברוסט נישט קיין געוויין;
מיין צער ווי גרויס און שווער —
וויסטו נאָר גאָט אַליין...

כ'טראָג קיין באַרד און פאות
קיין תהילים נישט איך זאָג;
דאָך שטייגט אין מיר הויך
דער וואָר טאָג ביי טאָג.

כ'בין היינט אַ גערטנער

כ'בין היינט אַ גערטנער אין מיינע ליכטיקע טעג
און אַ גאַרטן פאַר מיר איז די גאַנצע וועלט, —
אַ שניטער וואָס זאַמלט היינט איין זיין פאַרמעג
מיט דינינקע שטראַלן באַהעלט.

און וואו נאָר איך גיי, וואו נאָר איך קום;
צעזינגען זיך העלע ניגונים אין מיר,
זינגען אָן ווערטער אויף לשון וואָס שטום
און לייזן זיך אויף אניף פאַפיר —

מיט דער הילף פון אַ פעדער און בליי
דער ניגון באַתיקונט אין לבוש פונעם וואָרט —
געזעטיקט פאַרשווינדן אַ ריי נאָך אַ ריי
און נייע פאַרנעמען דערנאָך זייער אָרט...

ים שמורם

צעווילדעוועטע כעסן און שטורעם-בראנדן
וואסער-לאוועס ברעכן האסטיק אויס.
צארנדיק פעכטן טורעמס קעגן טורעמס ;
מיט וויספייערדיקן פלאמען-געברויז.

די שיף פארזינקט אין הילכיקע טומאנען,
ימען טויכן אויף צעפאכעטע מיט תהומיקע געווייען ;
כוואליעס ווי ענדלאזע-ציכן שווענקען זיך אין אירע ראנדן
אינע שפייט די צווייטע אויס מיט שוימיקע געשרייען.

ס'שטייגן אויף וואסערן בלוי לעך-גריין און שאטנדיק,
שטייגן גיגאנטיש און מערן זיך אין צאלן ;
זיי גערוישן צו פארקנאפטע האריזאנטן
און פלאכן ווידער מיט זיך גיריק צו די טאלן.

ווינטן, רושיק-גרויע ווי בלאנדעקעס, ס'פייפן אוראגאנען,
ווייטקייט קוקט ווי דורך פארוויינטע שויב וואס טרויערט ;
דונערן און בליצן וואס חתמען זיך מיט פייער,
שטעלט אפ די שיף א צעשראקענע אין געפארן איינגעמויערט...

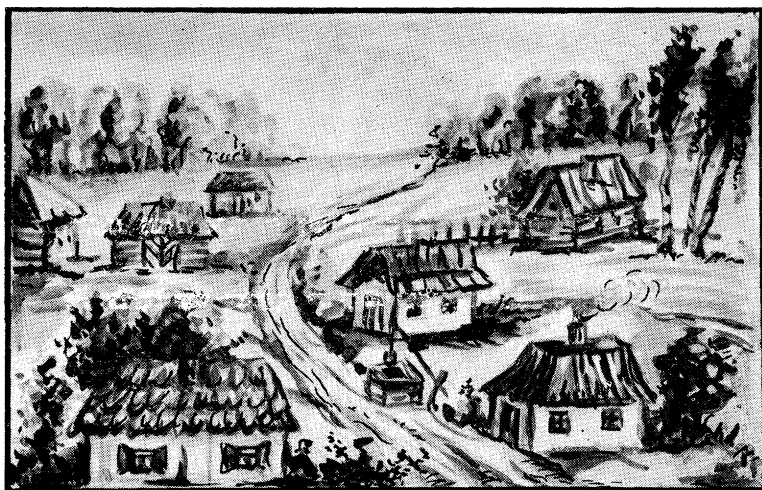
אין בהלה

אָפּגעטיילט פונעם קערפּער אויפן ראַנד פון אַ ברונעם
געליגן אַ קאַפּ איז מיט באַרד אויסגעשפּרייט. —
פון זיין פּיינפולן מיט בלוט פאַרגאַסענעם פנים
גערעדט האָט אַ ייד און אַ ייד האָט דאָס אייך דערציילט.

אין יסורים געשלאָסן געווען זיינע אויגן, —
דער הימל האָט דעם יידן אַ הספּד געמאַכט.
אַ רעגן־געוויין אין זילבערנע שנירלעך געצויגן
האָט דעם יידען צו אייביקע קבורה געבראַכט.

דאָרט אויף די שליאַכן ניט ווייט פונעם טייכל
צווישן גראַזן צווישן גרינע האב איך דאָס געזען.
נאָר אונטער האַגל פון פייער האָט צעשראַקענער ווייסל
ניט באַנומען וואָס מיט דעם יידן איז געשען.

אַ בלוזער קאַפּ אָן אַ קערפּער אויפן ראַנד פון אַ ברונעם
אַ קאַפּ פון אַ יידישן זקן מיט באַרד אויסגעשפּרייט
פון זיין בלוטיק מיט וואונדן באַדעקטן פנים
גערעדט האָט אַ ייד און אַ ייד האָט דאָס אייך דערציילט.

מיין היים-שמאט בענדין

א שווארצע פרעמשע כ'קום אפט אין דמיון צו דייע ברעגן א היץ
וואו אויפגעגאנגען איז דער חלום פון מיין ערשט יידיש ליד,
אויף ערד אויף פוילישער צעווארפן איז מיין היים-שמטעטל בענדין
וואו איך דאס ערשטע מאָל דערפילט אָז איך בין א ייד.

כאָטש ס'איז צעשטערט געוואָרן מיר אַלץ וואָס כ'האַב אַמאָל
ביי דיר געקליבן

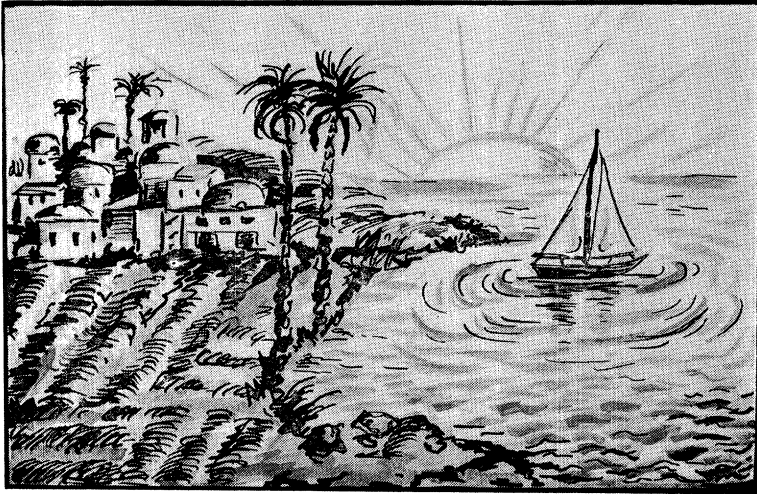
און אָנגעזאַמלט אין מיין יונגן און נאַיוון האַרץ
ס'איז פון דעם אַלעם מיר אַ טיפער טרויער איצטער נאָר
פאַרבליבן

און זיינע פליגל שווערן אַרונטער פינצטער שוואַרץ...

דאָך וועל איך קיינמאָל אין מיין לעבן ניט פאַרגעסן דיר בענדין
כאָטש אַזוי קליין ווי דו ביסט, דאָך זיינען קאַלאַסאַל דייע
וואונדער

ניטאָ אַזאַ ישוב אויף דער וועלט וואו ס'זיינען ניט פאַרטראַטן
דייע זין

ניטאָ אַזאַ ישוב אויף דער וועלט וואו ס'זיינען ניט אויסגעשפּרייט
דייע יידישע קינדער.

אבותדיקע ערד

די העלדישע בויער האָבן אונדז דעם הייליקן נס אָנגעצונדן,
דער איצטיקער טאָג איז — די אייביקע בענקשאַפט פון זייער
אַמאַל.

פון גלותן, קנעכטשאַפט און וואַנדער מיר זענען אַנטבונדן,
ס'פאַרנעמט אונדזער בלוט אייער רוף, אייער מאָנענדיק קול.

דאָס גאולה-לאַנד ליכטיקט אַריין איצט אין אור-אייביקייטן,
און וואַקסט זיי אַריבער באַגלייט פון פאַרויסן פון צייט.
עס גייען אויף שטאַמען פאַראַקערטע אין אבותדיקע בייטן,
דער בראשית וווּ ס'ווערט די געשיכטע דורך בויער איצט
ווידער באַנייט.

קיין שונא אין וועלט וועט אונדז מער שוין נישט קאַנען צעשטערן,
מיר טראָגן אומבויגזאַם די לאַסט אינם דורות-גאַנג פעלזיק
און שווער.

מיין פּאַלק איז געשטאַרקט און ס'וועט ווייטער אַלץ שטאַרקער
נאָך ווערן.

דער כוח, וואָס וואַקסט, קומט פון בענקשאַפט, פון אונדזער
אור-אבותדיקער ערד.

אַנטווישונג

מיין פרוינד דעם יונגן דיכטער א. ק: אויף וועמען דער טויט איז
פריצווישן ארויפגעצווונגן געוואָרן
ווי אַ קינד וואָס דאַרף קריגן געשלאָגן פון אייגענעם פאַטער
לויפט די קלעפּ שנעל אַנטקעגן, אַנטקעגן כדי זיך פון זיי
צו באַפרייען
אַזוי איז ער נעבעכדיק געוואָרן אַנטוישט אין ממשותדיקן
צויבער־טויט —

אַריבער זיך...

נישט אַזוי ווייט געוואָרן ווי שוין געמוזט ווערן
ווייל סיי ווי סיי האָט ער זיך שוין געהאַט איינגעביסן אין
זיין לעבן...

איז ער האַסטיק געלאָפּן שנעלער ווי שנעל אים אַנטקעגן
מיט הכנעהדיקע ליבע זיך וואַרעם געשניטן אונטער זיין הויט
מיינענדיק אז אַזויערנאָך וועט ער זיך פון אים באַפרייען.

אַבער טויט איז אַכזריותדיק און אייז־קאַלט
האַט אים נישט פון זיינע — טויטס פליכטן באַפרייט —
איז אים געוואָרן אַטעמלאָז־שווער

פון אייביק־גסיסהדיקן נישט אַ היץ און נישט אַהער
וואָס האָט אים איינגעקלעמט אין זיינע באַצווינגענדיקע קאַרבן
נישט באַהאַרצט צוריק אים דאָס לעבן

און נישט געלאָזט אים רואיק שטאַרבן —
ווייל ער האָט געהאַט אַ דראַנג איבערצוגעבן
די איינדרוקן און געפילן פון לעבעדיקן־טויט..

און פון טויטן־לעבן...

אַבער טויט איז גרויזאָם און קאַלט
און האָט אים ווידער נישט באַפרייט
כדי צו פאַרווישן אַלע שפּורן, אַלע באַווייזן
געגן זיך. אַזויערנאָך איז ער אַרויס דער געזיגטער צד
און זאָגט: אין נאָמען פון גערעכטיקייט,
אין נאָמען פון לעבן בין איך דער גרעסטער
דעמאָקראַט!...

צײַט

אין בליאסק פון מאַרגנשטערן
אויפגיין זאָל מיין טאָג היינט,
ווי אַ תפילה אינעם געבעט —
דערהערט צו ווערן.

און אויף אַלע אַנטקעגנס וואָס מיר גענענען
אַרויפשיינען זאָל איך מיט אַפּבילד
פון אַלע הימל-בלויענישן, וואָס כ׳האַב
אַ לעבן-לאַנג איינגעזאַפט אין זיך
דורך אויגן אייביק דורשטיקע צום זען,
וואָס בעטן רחמים אַז טעג פּוסטע;
זאָלן זיך ניט ציילן...

זאָל געמינערט ווערן אַ רגע פון צייט, וואָס אייביקט, —
און קומען כּוועל צו איר אַן אויפגעלייזטער
ביז ענדלאָזע סופּן, וואָס פאַרנעמען טויב
אַלע פיין אין אייביקן בייט, דורך צייט
פון ערדישן זיין....

באגניען

מיט פולע פאלעס פרישע האַפענונגען
שפאָן איך דעם פרימאַרגן אַנטקעגן
עס רופט דעם טאָג מיט טרייען בליק
אויף הכנעהדיק אויסגעשפרייטע וועגן.

עס בליט אויף די זון פול מיט נייגער,
שיקט בליקן פול מיט חידוש צו מיר. —
באָווייזט זיך פאַמעלעך אין נייעם געשטאַלט
און באַגריסט יעדעס הויז, יעדע טיר.

טובלט זיך דאָס דערפל מיט די הייזלעך;
טובלט זיך דער בלויליכער טומאַן
און שיקט געטובלט ליכט צום וואַלד,
צו באַגעגענען העלקייט אויף יעדן שפאָן.

דאס קאלייקעלע אין וואַלד

פון דער הויפטמיל און פאבריק
א באפעל עס האָט באַקומען ;
קומט עס לער — און אַט צוריק
פולע וואַגענדלעך גענומען.

פול געלאָדנט, אַנגעפאַקטע
מיט אַרטיקלען גאַנצע צוויי ;
טאַרף און דין פון האַלץ צעהאַקטע
שטיקלעך העלצלעך פירן זיי.

שטיקלעך העלצלעך בלייכע קנאַכן
מאַסן אויסגעשטרעקטע הענט
ס'גייט אַן אַרבעט לאַנגע וואַכן
בעת ס'איז הייס, און זון ברענט.

גרייט מען זיך צו ווינטער צו
פול ביז גאַר דער מאַגאַזין
כדי ס'זאָל ווערן, וואָס אַ שעה,
אַ פולער טראַנספּאָרט פאַרט אַ היץ.

אַ קאַראַוואַן שרעקליך שווער
אויף די רעדלעך קוים ער גייט ;
ווי ביז איצט — נאָר איצטער מער
מ'האַט אויף אים אַרויפגעלייגט.

ווייל אויף וועג שוין ליגן בלעטער
אַראַפּגעפאַלענע פון בוים ...
אַן אַנזאַג פון צייט און וועטער
צייט געבליבן קורץ איז קוים.

האַט מאַשינדל זיך גענומען
און די כוחות אונדז באַוויזן ;
איידער ווינטער איז געקומען
ריין פון חוב שוין איז געוויסן.

איך פארליר איך

איך פארליר איך אלע מיינע
אמאליקע גוטע פריינט,
אין א ליכטיק צעעפנטן טאג,
ווען די וואונדער גייען אויף די וועגן
אזוי העל, אז אפילו א נאָדל
קאָן אין ליכט נישט פארלוירן גיין.
ווייל מיטן זומערדיקן בלענד
צעצינדט דער גרויסער טאָג זיך
אין די אויגן פון דער וועלט.

ווען איך גיי מיט אייך,
איר שווערט ווי אַ משא מיינע אַקסלען,
בין איך דעמאָלט טאָפלט איינזאָם.
אזוי, איר פארשווינדט מיר
ווי דאָס ליכט אין דער שטיל,
צוזאמען מיט דער בידנער פרוטה
וואָס פארלירט מיין צעלעכערטע טאָש.

אויפן הימל

זיי וואָכן אויף גאַנצע מחנות פונם ווייסן שלאָף —
פאַרוואָרטע פון צווישן שליערן און וועלאָנען.
די באַיאָרטע מיט פאַרוואָלקנטע ברעמען,
די זקנים מיט די דרך־ארצדיקע בערד —
פאַרקלערטע, פאַרביטערטע, און נעמען וואַנדערן
האַסטיק — וועג איין, וועג אויס.

פון זייערע שטרענג אַנטשלאָסענע בליקן
טריפט דער שטומער צער אַראָפּ אויף דער ערד —
פאַראַבלטע טרערן וואָס בלאַנקען אויף אַפענע טראַקטן
און קאַנען קיין קברים גיט געפינען.

קברים שוועבן אין די לופטיקע, אַן־סופיקע ספערן
טיפט דעריבער דער אַש־גרויער טרויער נאָך קדושים,
אויסגעשפיגענע דורך פייער וואָס האָבן דערלייזונג,
פון זייער פיין אין טויט געפונען.

און קדיש ווערט געזאָגט צום פוסטן חלל,
וואָס ווייטיקט אויס יסורים אַנגעטוענע דורך רוצחים. —
ס'איביקט אין אונזערע הערצער
אַ נר־תמיד פון האַס...

אויפֿרעבונג

איך קען לעבן און ליידן —
גאַנצענע וועלטן לייד,
און ס'זועט אַ מענטש מיך ניט דערמאָנען
אויב ער וועט זיך ניט אַנטפלעקן אין פרייד.

און אז ער וועט זיך יאָ אַנטפלעקן
דעמאָלסט וועלן מיך מענטשן געוויס דערמאָנען;
נאָר ווי גרויס זיי זענען אַמאָל געווען
קען נאָר די צוקונפט אָנען.

און כאַטש כ'זועל איר העלפֿן וועגן זיי דערציילן
— אַמבעסטן וויסן וועל איך אין מיר;
פֿון דעם פֿאַרבאָרגענעם, פֿון מיין לעבן און ליידן
פֿאַרשלינגען וועט די אייביקייט אָן אַ שיעור...

שורות פון לידער אין געבוירן ווערן

גאלדיק כוואליעט זיך די לופט אין קילן דעמער
פון צארטע ווינטעלעך שטראַמט אַוונט רו
אויפן הימל לייגן זיך שלאָפן די לעמער
קייטן בערג דעקן האַריזאָנט צו.

כיועל זיך גאַרניט שעמען
און זיך איסטאָן נאַקעט פאר דער וועלט
כיועל מיט אויפגעהויבענע ברעמען
דערציילן וואָס מיך קוועלט.

דו ביסט צופעליק מיין לעבן,
ווי דער גורל אויף דער לאַטעריי.

מעכטיק איז ביי מיר דער שאַטן,
ווען דיין גליק איז נישט זייער גרויס.
אויף וויפיל איך אין דיר בין ניט געראַטן
מיט אַזויפיל שפּילסטו זיך אין מיר אויס.

גאַרגלען פלעשלעך זיך אין גלעזלעך
שלאָגן הענט זיך גלייך צונויף
ווערן בעקלעך רויט ווי געזלעך
פייער גלאַנץ אין אויג פאַרלויפט

ציט אַקאַרדיאַן — רייסט אַריבער
שוואַנען האַלדז — איין און אויס
פלעכטן פּיסלעך זיך בציבור
קניען איין — קניען אויס.

צווישן ראובן שמרובעלס פארבליבענע כתבים האָבן מיר געפונען אַנ-
געוואָרפענע שורות פון ערב-לידער וואָס ער האָט פאַרצויכענט מיט
אַ בלויפּעדער — בלויז די ערשטע שורות — אין זיי אַנט דער אויפ-
ברייך פון פּאַעזיע.

שמואל ישראל (מקור: פארבן) שפירא שטרנבערג.

שמואל ישראל...!

נאַכט

שטילקייט.

די שטילקייט איז שוואַרץ
און אַנגעשפּאַנט אויף סטרונעס.
ערגעץ אינעם חלל ווייט,
האַט זי צעצאָפּלט זיך
אין הינטישן געוואַי
און געפלאַצט איז זי מיטאַמאָל,
די פאַרעטערישע געבונדקייט
צו דער קייט.

פאַרריסן דעם קאַפּ צום לבנה-טעלער —
זיין קול — גרילציק-שפיציק,
מיט האַלב־שטאַרבנדיקן אָפהילך
אויף רוקנס פון דער שטילקייט,
דער געשפּאַלטענער.
די שוואַרץ-סאַמעטענע נאַכט,
קריכט אַטעמלאָז אויף אַלע פיר —
צו טויער און צו טיר ...

ט ע נ ע ר

שלאַגט מיך, שלאַגט מיך
כיוועל מיט טענער
הויכע ווי די הימלען,
טיפע ווי די תהומען
איידך מהנה זיין

שלאַגט מיך, שלאַגט מיך
כבין אַ סעיסמאגראַף
ניט איך באַשאַף די
סיבות, סיבות
שאַפן מיך ...

צייט אין שאַפ

מיר שפּאַנען באַעוולטע מיט אייליקער צייט —
זאָרגן יאָגן אונדז פון די היימען אַרויס.
צייט ווערט געבוירן און אין מידקייט פאַרגייט,
ווי ס'פאַרגייט מיין זון אויף מיין קנאַכיקער שויס.

עס לויפן די טעג אַזוי שנעל דאָ.
זויגט מיין בלוט, מיין צייט אין מאַשינען זיך איין.
אין מיר לויערט דער ליכטיקער שאַפונגס־באַניי —
מיין אייביקער חלום — פון זיין פריי.

א געוויטער אין שטעטל

די זון געזעצט זיך אין א ווינקל —
דארט ווי תמיד זי פארשווינדט.
פלוצים איז געוואָרן אזוי טונקל —
גענומען האָט בושעווען א ווינט.

אַט אזוי האָט דער וועטער זיך געביטן
אין אַ זומערדיקן טאָג — אַ געוויסן —
ווען געוויטער האָט רו אויסגעמיטן
און פלאַכטעס אין לופטן געריסן,
זיינען חורבות אין ווינט געפלויגן,
פאַרשלעפטע צו ענדלאַזע הויכן
ס'האַט ביימער מיט די וואַרצלן געצויגן
אין די הימלען מיט שטויביקע רויכן.
אַן אוראַגאַן ווי אַן אויסגעגאַסענער בעכער
אַ געוויטער אין אַ בייזן צאָרן
האַט געלאָזט הייזלעך אַן דעכער
איז דאָס שטעטל האַלב חרוב געוואָרן.

אַ שלאַקס-רעגן האָט אַנגעהויבן גיסן —
געגאַסן אזוי ווי פון עמערס.
וואַסער האָט אַנגעהויבן פליסן
און דערטרונקן די שאַף מיט די לעמערס.

א שרעקליכע מהומה פון ווייטע-ווייטן
א געוויטער האָט זיך מוראדיק פאַרשפּרייט,
א מבול איז געקומען צו רייטן
און פאַרניכטונג און אומקום געזייט.

פלוצלעם האָט אַ פייער זיך צעכליפן,
ווי אַ וואַלפּיש מיט אַן אַפּענעם מויל —
צעצונדן און אַנגעגריפן
אַן אַפּשיי געגן דעם דאָזיקן גרויל.

זיינען פייערלעשער צופליען געקומען
מיט גראַבליעס און העק אַליץ צושטערט
היימען און סטאַדעלעס צענומען
און פייערס-גאַנג פאַרווערט
אַ צעבושעוועטע כוואַליעס
אויף געסלעך ביים קגעכל פון שלאָס.
פון גאַט געשיקטע וואַקאָנאַליעס
האַבן אַזויפיל שאַדענס דעמלט געלאָזט.
געווען איז ערשט בולט צו זען
ווען שטיל איז אינגאַנצן געוואָרן
אַז דאָס וואָס דעמלט איז געשען
וועט אין שטעטל בלייבן בזכרון.

צו מיין פאלק

דיינע ליידן דרינגען אין מיר טיף אריין
און וועקן מיך אויף אין דער נאכט;
רייס איך דאן איבער און שלאָף ניט מער איין.
כ'קוק אויף די שטערן, כ'טראכט וואָס גאָט טראַכט.

מיך וועקט, מיך מאַנט, מיך לאַזט ניט אָפּ —
דיינע יסורים, מיין פאלק, דיינע ווייפולע טרערן.
מיין לעבן — דיין קרבן שטעל איך אין קאָן
פאַר בלוט־דורשט — נקמה! איך האַלט אין איין שווערן.

פאַר דיר מיין פאלק — דו העלד און מאַרטירער.
פאר זיין אַ ייד באַצאָלט מוז ווערן?
אין די גאָז קאַמערן אויסגעהויכט צו ווערן.
אויף אייביק ניט מער זיך גראַבן קיין גריבער

זיי שטאַרק, האַלט אויס! האַמעווע דאָס בלוט!
וויל לעבן! וויל שטרעבן!
זאַמל איין דיין לעצטע גבורה, דיין ירושה מוט!
צו גליק, צו לעבן — מיט די לעצטע כוחות זיך אויפהייבן!

שלאַגט צוריק! שלאַגט צוריק!
אַן אייביקן טויט־קלאַפּ, פאַר ווייטיק וואָס ברענט.
צוקונפטיקע דורות וואָס וועלן מאַנען אַ דין וחשבון
וועלן בענטשן די מענשען וואָס האַבן מיט הוילע הענט
געקעמפט אונטער פייער־ווענט

געשריבן אינס יאָר 1943

אין דיינע געהייליקטע וועגן.

גאָט, כ'בין תמיד געגאָנגן אין דיינע געהייליקטע וועגן,
תהלים אין שעה'ן פון פאַרכטיקן טראַכטן געזאָגט;
טיף אין מיין האַרצן דיין אייביקן אמת מיר ווילט זיך דיך פרעגן,
דיין אמת, אַ גאָט, וואָס ברענט ווען ס'נאַכטיקט און טאָגט.

אין דראַנגן אָן אויפהער — מיין צער אין דערוואַרטונג און האַפן
פארלאַקט מיך צוטראַגן — די פיינען און לידן אין לעבן.
די קווענקעלדיקע טרייט — ליידיק, זע, כ'שטיי אָפן —
כ'ועב זיך און וועב און ווער ניט פארוועבן.

טראַג איך באהבה מיין צער עניוּתדיק איבערטרעבקיט פון
האַרצן — זי שפיזט זיך אַרויס.
ניט איך ווייז זיך פאר מענשן — אַ כמורנער אַ טריבער
איך פייניק זיך אין דער שטיל אַ שטילינקער אויס.

ביאגראפישע שמריכן

ראובן שטרובעל איז געבוירן דעם 4טן מאי 1913 אין בענדין פוילן, ביי פרומע עלטערן. ווי דאָס רוב יידישע קינדער אין זיין צייט האָט ער געלערנט אין חדר און „פּאַוועכנע“ שולע. אָנהויבענדיק אַרבעטן ביי שניידעריי, האָט זיך ביי אים צע-פּלאַקערט דער דראַנג צום וויסן און מיט גרויס חשק זיך גענומען צו זעלבסט בילדונג.

אין זיין הייווּשטאַט בענדין איז ער געווען געזעלשאַפטליך אַקטיוו און מיט אינטערעס צו ייזישער קולטור און ליטעראַטור. לידער האָט ער אָנגעהויבען שרייבן בעת דער פּאַרשיקונג אין רוסלאַנד און בעיקר נאָכן קריג. זיי שפּיגלען אַפּ דעם געמיט צו-שטאַנד פּינן אַ מענטש אין די דאָזיקע פינסטרע צייטן און זיין האַפּנונג פאַר בעסערע טעג.

האָט ער דערלעבט צו אַ בעסערע צייט?

צוזאַמען מיט פּיל טויזענטער איז אויך שטרובעל געלאָפּן זיך ראַטעווען פון די נאַצישע נעגל. מאַיז געלאָפּן וואו די אויגן האָבן געטראָגן. ער האָט פּאַרלאָזן בענדין און איז אַריבער די רוסישע גרענעץ האַפּנדיק צו ראַטעווען די נשמה. צוזאַמען מיט פּיל טויזענטער האָט ער דורכגעלעבט די „מגלת רוסלאַנד“. ווי פּיל אַנדערע האָט ער איבערגעלעבט די שרעק פאַר דער „ענקאָוועדע“. מ'האַט געוואָרפן אויף אים אַ חשד אין „נישט לאַיאַלקייט“ צום רעזשים און ער איז געווען עטליכע מאָל אַרעסט-טירט.

ווען די מלחמה האָט זיך געענדיקט האָט ער זיך אויפּגער-האַלטן אין אַ שטעטל נעבן קויבישעוו, דאָרט האָט ער זיך באַקענט מיט זיין שפּעטערדיקע פּרוי, אויך אַניאַנטלאַפּענע פון ראָוונע. וועלכע האָט געמאַלן דעקאָראַציעס פאַר אַ רוסישע טעאַטער כּוויפּע. אין 1944 ווען רוסלאַנד האָט באַפּרייט די פּייליטשע בירגער, איז ער געפּאַרן קיין פּוילן און פון דאָרט קיין זאַלצבורג, עסטרייך, שפּעטער קיין מינכען, קומענדיק דורכן „האַיאַס“ קיין אַמעריקע אין 1950.

זייענדיק אין דייטשלאַנד, האָט ער זיך באַטייליקט אין דער יידישער פרעסע פון דער שארית-הפּליטה.

ווען דער בלוטיקער שטראַם האָט זיך אָפּגעשטעלט און די לעבנגעבליבענע האָבן זייער פּרייהייט צוריק באַקומען, האָבן

זיי ערשט דערפילט — און שטרובעל צווישען זיי — זייער איינ-
זאמקייט. זיינע עלטערן, אַ ברודער און אַ פאַרצווייגטע משפּחה
האַבן זייער לעבענס וועג פאַרענדיקט אין אוישוויץ. נישט געבליבן
קיין היים, קיין משפּחה, נאָר אַ קאָלטע וועלטי מיט איין שטיקל
האַפּנונג: דאָס יידישע לאַנד. „די אַבות־דיקע ערד“, וואו קיין
שונא אין וועלט וועט אונז מער שוין נישט קענען צעשטערן.
די שווערע איבערלעבונגען אין די היטלער יאָרן, די ליידן
און וואַגעלנישן איבער די שלאַכן אין רוסלאַנד האַבן אים פיזיש
צעבראַכן און געלאָזן טיפע שפורן אין האַרצן פון שטרובעלען.
ער, דער קרבן פון דער היטלער־מגפה האָט מיט אַלע חושים
געזוכט זיך אַריינפאַסן אין נייעס לעבן נאָך דער באַפרייונג.
ראובן שטרובעל בטבע אַ פאַרשלאָסענער אין זיך האָט גע-
געבן אויסדרוק זיינע געפילן אין זיינע לידער. לידער פון אַני-
אַנפאַנגער, אַפט האַלב דערזאַגטע אַבער מיט אַ דראַנג צו געבן
מער אויסדרוק. זיינע שפעטערע לידער זענען דערפאַר אַ שריט
ווייטער. אַנאָמעט און האַפּנונג, צער און אויך באַגערטע פרייד
מישן זיך צוזאַמען און זוכן אויסדרוק. ער האָט אַנאָיג צו בע-
אַבאַכטן און שילדערן. זיינע לידער זענען געווען פאַרעפנטלעכט
אין אַ ריי זשורנאַלן אין ניו יאָרק, בוענאס־איירעס, פאַריז און
לאַנדאָן.

זיינע לידער זענען אַ ווידערקול פון אַ טראַגישע עפאָכע
מיר זעען עס ביי כמעט אַלע יידישע דיכטער וואָס האַבן דורכ-
געמאַכט דעם נאַצי־גהינום. אַזוי מורא־דיק טיף האָט דער עבר
איבערגעלאָזן שפורן אין זיי. ווי זאָגט שטרובעל אין „טענער“:
„ניט איך באַשאַף סיבות, סיבות שאַפן מיך“.

אַ באַשיידענער, אַ שטילער מיט אַ דראַנג פאַר דיכטערישן
אויסדרוק, איז ער אין פריען עלטער געשטאַרבן נאָך אַ שווערער
נירן־קראַנקהייט.

די לידער זאַמלונג פון ראובן שטרובעל איז אַנעדות פונם
לעבן און געראַנגל פון אַ יונגן ייד, אַנעדות פון אַ טראַגישער צייט
וואָס האָט איבערגעלאָזן טיפע צייכענס אין דעם לעבן פון אַ
מענשן.

יונג און פול מיט געראַנגל אין זיין היינט און אין זיין מאַרגן,
עפעס ווי ער וואַלט געאַנט זיין גורל. אַ טיפער אומעט אין זיינע
שורות און אַ דראַנג זיי צו דיכטען. ער זאָגט: „אַפילו שטאַרבנדיק
צו זינגען מיר באַשערט“.

ש. גרינשפּאַן

אינהאלט

	דער נאָך־נישט צעעפנטער קנאַספּ
5	אַריינפיר וואָרט פון דוד ראַפּאַפּאָרט
7	באַשערטקייט
8	פון רחבותדיקן שניט
8	ווינטן
9	מיין דראַנג
10	טאַג ביי טאַג
10	כיבין היינט אַ גערטנער
11	ים שטורם
12	אין בהלה
13	מיין היים־שטאַט בענדין
15	אבותדיקע ערד
16	אַנטווישונג
17	צייט
18	באַגינען
19	דאָס קאַלייקעלע אין וואַלד
20	איך פארליר אייך
21	אויפן הימל
21	אויפלעבונג
22	שורות פון לידער אין געבוירן ווערן
23	שמע ישראל! (סקולפטור און פאַרבן) שפּרה שטרובעל
24	נאַכט
25	טענער — צייט אין שאַפּ
26	אַ געוויטער אין שטעטל
28	צו מיין פּאַלק
29	אין דיינע געהייליקטע וועגן
30	ביאַגראַפישע שטריכן פון שלמה גרינשפּאַן